Ն. 4599 — 1881 ՄԱՐՏ 20 ՇԻՄԱՍ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱ ԱՊՐԻԼ 1 ՇԻՄԱՍ — Ն. 4599

22 ԻՆՁԻ ՍԷՆԷ — ١٢٩٨ ՇԷՄԱԶ. ԷՎ. ٢ — 40 ՓԱՐԱ.

Անանդաղի Էֆեմերիս

ՄԻԻՆԱՏԻՒ ԻՐՃԻԵԱՍ

22 ԻՆՁԻ ՍԷՆԷ — ١٢٩٧ ՄԱՐԹ ٢٠ — 40 ՓԱՐԱ.

ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Թուլոն, 31 մարտ

Բիշիէօ նամ զբրհլբնրն գուրթարբլմասը քեամիլէն մուվաֆֆագէյյէթ պուլմուշ տուր։

Մէգքիւր զբրհլը, չբգան դեկտ. 29տա, տէրունինտէ վուգու պուլան պիր հարիգ սէպէպինտէն, Թուլոն լիմանքնտա պաթմըշ իտի։

Բէթրէսպուրկ, 31 մարտ

Պիր իրատէյի իմբէրաթորի իլէ, ումուրը պէլէտիեէ իչին Բէթրէսպուրկ չէհիր էմինի նէզարինտէ գուրա իլէ ինթիխապ իտիլմիշ պիր մէճլիս թէէսսիս օլունմուշ տուր։ Քեաֆֆէյի էվ սահիպլէրի վէ միւսթէճիրլէր միւնթէխիպ վէ ինթիխապա միւսթահգագ տբրլար։

Պու թասավվուր, իքինճի Ալէքսանտրն վէֆաթընտան չէնտ կիւն էվվէլ, դապուլ վէ թաստիգ օլունմուշ իտի։

Բարիս, 31 մարտ

Մէճլիսի մէպուսան, 1851 դեկտ. 2 թարիխի աֆէթդէտէկեանընա ալթը միլիոն ֆրանգ իթա իտէն պիր թէքլիֆի գապուլ իլէմիշ տիր։

Զանագ-դալէ 1 ապրիլ

Թրիէսթէ բօսթասը, տիւն ադշամ սաաթ 10տա Զանագ դալէտէն կէչտիկի կիպի, Մարսիլիա բօսթասը տախի պու սապահ սաաթ 4 1/2 տա կէչմիշ տիր։

ԱԺԱՆՍ ՐԷՕՑԹԸՐ

Լօնտրա, 1 ապրիլ

Պու կիճէքի ճէտվէլէր, գօնթ Պիգքնօֆիլտին զաեէթ ճիւզիճէ իսլիկինի իմա իտիեօրլար։ Հէր կիւն զիեատէսիյէ իսլիք միւշահէտէ օլուեօր։

Լօնտրա, 1 ապրիլ

Ֆրէյհէյթ նամ Ալման սօսիալիսթ զաղէթասընրն միւէլլիֆի Մօսթ, տիւն իսթիճվապ իտիլմիշ, վէ պիր հաֆթա իչին սէրպէսթ պրագբլմիշ տբր։

Լօնտրա, 1 ապրիլ

Տիւն ադշամ, լօրտլար մէճլիսինտէ, լօրտ Դաիրնս, Թրանսվաալ Պօէրլէրինէ արզ օլունան շէրայիթի սուլհիեէ լուզէրինէ նազարը տիգգաթը ճէլգ իթմիշ, վէ օլ պապտէ իլղահաթը ճէտիտէ թալէպ էյլէմիշ տիր։

Բէթրէսպուրկ, 1 ապրիլ

Տիւն նէշր օլունան պիր իրատէյի իմբէրաթորիտէ, ինթիխապ իտիճի պիր մէճլիսի պէլէտի թէէսսիսի էմր պույրուլմուշ տուր։ Պու վէճհ իլէ բայիթախթը թէքմիլ էհալիսի դուրա վիրմէք հագգընը հայիզ օլուպ, պիրճիւմլէ խանէ սահիպլէրի վէ միւսթէճիրլէր ինթիխապա միւսթահգագ տբրլար։ Պիր թէճրիւպէ մագամքնտա օլան պու թէտպիր մուվաֆֆագաթ օլուպ, շէհիրտէ էմնիյյէթի ումումիյյէնին իպգասը իչին տիր։

ՄԻԻԹԻՆԷՎԻՅԷ

Թահրիրաթը խարիճիեէ քիթապէթի, բիւթպէի ուլէա սընրքը էվվէլլիյլէ, քիթապէթի մէգքիւրէ վէքեալէթինտէ պուլունան Նշան էֆէնտի հազրէթլէրինէ.

Էմթաահ տախսիլիեէ կէօմրիւկիւ նէզարէթի, բիւթպէյի սանէյյէ սընրքը սանիսի թէվճիհիյլէ, պաշ քեաթիպի պուլունան Պէհճէթ էֆէնտիեէ թէվճիհ պույրուլմուշ տուր։

— Տիւնքի կիւն Ինկիլթէրրա սէֆիրի Մ. Կոշէն իլէ Ռուսիա սէֆիրի Մ. Նօվիդօֆ Պապը Ալիեէ կէլէրէք, խարիճիեէ նաղբրը Ասբմ բաշա հազրէթլէրինէ պիր խարիթա տրգ իթմիշլէր տիր։

Վագբթ զաղէթասընրն բիվաեէթինէ կէօրէ, մէղքիւր խարիթա, Իրան հուտուտունտա Գօթուր ապրպիսինէ տայիր, վէ եախօտ շէօյլէ սէօյլէեէլիմ, Իրան թասհիհի հուտուտու մէսէլէյի ահտիեէսինէ միւթէալիգ օլուպ, Պէրլին ահտնամէսի հիւքմիւնճէ, Իրան տէվլէթինէ թէրք օլունանճագ Գօթուր գբթասընա տայիր, միւշարիլէյհիմ սէֆիրլէր ճանիպլինտէն պու խարիթա իլէ պէեանը բէյ իտիլմիշ տիր։

Պէրլին ահտնամէսի հիւքմիւնճէ, Իրան հուտուտու մէսէլէսինտէ, Պապը Ալի իլէ Ինկիլթէրրա վէ Ռուսիա տէվլէթլէրինին իթթիֆագը միւգթազի օլուպ, շիմտի խարիթանընն իքի սէֆիր թարաֆընտան պէրապէր վէրիլմէսի, թէքլիֆաթ իչին իքի տէվլէթ արասընտա իթթիֆագ հասըլ օլտուղունու կէօսթէրիր։

— Խարիճիեէ միւսթէշարը Տատեան Արթին պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինին ումուրը սիեասիեէտէ մալիմ վէ մէշհուր օլան խուսուսի թէճրիպէլէրինէ մէպնի, քէնտիլէրինին Եունան միւզաքէրաթընա մէմուր հէյեէթի մուրախասա միեանընա իտխալինի, պու հաֆթա բօսթասը յա ալընան էվրօբա զաղէթալարը, վէ էզճիմէ Սթէնտրտ զաղէթասը թահսին վէ թագտիր իտիեօրլար։

— Պահրը Սէֆիտ պօղազը խաթիհ քեամաթընս մէմուրը միւֆէթթիշ Ասբֆ բաշա հազրէթլէրի, լիզումի օլան միւհիմմաթը հարպիեէյի պէրլիքտէ ալարագ, պու կիւն Թալիա նամ վաբօր իլէ մահէլլի մէմուրիեէթինէ միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իտէճէք տիր։

— Տէրիսատէթտէ մուգիմ Պօսնալբլար, Պապը Ալիեէ պիր արզուհալ թագտիմյյէ, հիճրէթ իթմիշ օլան մուհաճիրլէրին ագարաթ պէտէլի իչին, Ավթրիա տէվլէթի թարաֆընտան թագվինաթը նագտիեէ իթա իտիլմէսինի թալէպ էյլէմիշլէր տիր։

— Եունան հուտուտունտա Տինօշ նամ մահէլլատէ պիր գատըն մատեսինտէն տօլաեը պիր միւճատէլէ վուգու պուլմուշ տուր։

— Ինկիլթէրրա թօր չէքէր վաբօրլարընտան Գօնտօր նամ վաբօրուն, շիմտի Կօլօստա օլտուղու, վէ պէօյլէ պիր վագբթտա, օրատա Ինկիլթէրրանընն կէմի պուլունտուրմասընա մանէա վէրիլէմէտիկի իչիտիլմիշ տիր։

— Գօսօվա գօմանտանլըղընա նասպ վէ թայեին իտիլմիշ օլան Տէրվիշ բաշա հազրէթլէրինին Տէրիսատէթտէն հարէքէթլէրինին պիր գաչ կիւն կէրի գալըղը խապէր ալընմըշ տբր։

— Խայրիեէ հանըմըն մուհաքէմէսի, մահքէմէ ըէյսի Իպրահիմ պէյին նամիղաճըզլարը սէպէպինտէն, չբգան հաֆթա կէրի գալարըղը կիպի, պու հաֆթա տախի կէլէճէք հաֆթաեա գալմըշ տբր։

— Մամուրէթ իւլ Ազիզ վալիսի Ապտուլլահ բաշա հազրէթլէրի պիր իքի կիւնէ գատար մահէլլի մէմուրիեէթինէ ազիմէթ իտէճէքլէր տիր։

— Տիւնքի կիւն սըհհիեէ տայիրէսինտէն պիր մէմուր կէլէրէք, Պապը զապթիեէ թէվգիֆխանէսինի, վէ մահպուսարընն մէքիւլաթընը մուայեէնէ իթմիշ տիր։

— Բումանիա հիւքիւմէթինին Տէրիսատէթ ժէնէրալ գօնսօլոսու Մ. Ֆարա, պիր մահ մէէղուլյէթլէ, սալը կիւնիւ մէմլէքէթինէ միւթէվէճճիհէն ազիմէթ իթմիշ տիր։

— Վիրուտ իտէն պիր թէլէկրաֆնամէեէ կէօրէ, Պէլճիգա տէվլէթի Բումանիանընն գրաբըղընը թաստիգ էյլէմիշ տիր։

ԱՏԱՆԱՏԱՆ ՄԷԼԲՈՒՊ

Ատանա 25 փետր. 1881

Միւիլլիթ,

Պու քէրրէ Ատանա վիլայէթիմիզէ վալի թայեին պույրուլան տէվլէթլու Ապտին բաշա հազրէթլէրինին թէշրիֆլէրինտէն իւչ կիւն սոնրա, միւշարիլէյհին վիլայէթիմիզ վալիլիյինէ թայեինինի նէշր ու պէեան պուեուրան ֆէրմանը ասալի գրասթ օլունտուգտա, էհալինին պատիի մէսէրրէթի օլան ասայիշ վէ բահաթընը թէէմին գէլար տէրէճէտէ միւէսսիր պիր նութգ իրատ պուեուրմուշլար տբր։

Նութգը վալէալէրինին մաէլինի քեամէքեան իճրաեէ վաղ պուեուրաճագլարընը, պիրտէ պու քէրրէ Սէյհան վէ Ճէյհան նէհրլէրինին թուզեանը թէադբպ էյլէմէսի իլէ, պու եիւզտէն հէր սենէ վիլայէթիմիզէ օն պին վէ օն պէշ պին լիրաեը միթէճավիզ զիեանը մուճիպ օլան աֆթընն էօնիւնիւ ապալիմէք իչին, էն միւէսսիր թարիքէրէ թէշէպպիւս պուեուրմալէրի իլէ, գավիեէն իւմիտպախշ պուեուրմուշլար տբր։ Վէ պու տա, տախիլի լիվատա պուլունան էհլի զիրանընն վիրէճէյի էօշրիւ շէրինին բուպունուն իքի սենէլիք պէտէլինտէն հասըլ օլաճագ օլան իեանէ իլէ գաբաթընրբլապլէճէկի, վիլայէթ միւհէնտիսլէրի թարաֆընտան թանզիմ իտիլէն մէսարիֆաթ բաբօրթօսու մաէլինտէն անլաշըլմըշ տբր։

Միւշարիլէյհ հազրէթլէրինին աթվարը ալչյէլէրինտէն անլաշըլտբղընա նազարէն, պիր միլք վէ միլլէթին թէգատտիմինին էսասը ուլումու ֆիլնուն օլուպ, պու-նու վիճուտէ կէթիրէն մէքթէպլէրին թէրադդընընա սայ իթմէքլիկին էլզէմիեէթինի, էհալիեէ անլամագ լուզրէ, էն էվվէլ վիլայէթիմիզ վէ մէմլէքէթիմիզին հիչ պիր թարաֆընա չբգմագտբղն, պուլունան գբզ վէ էրքէք չօճուգլար մէքթէպլէրիմիզի քէնտի զիեարէթլէրինէ միւէրրէֆ գբմըշլար վէ թէշվիգ պուեուրմուշլար տբր։ Մէղքիւր մէքթէպլէրիմիզ տէ հէնուզ թէարիսէ միւպաշէրէթ իտիլմիշ, վէ հալէա չօճուգլար չօգ շէյ թահսիլ իտէմէմիշլէր իսէ տէ, մէքթէպլին հալինի վէ տէրսլէրին կիտիշինի եէնի ուսուլ իւզրէ միւնթազամ պիր հալտէ կէօրտիւքլէրինտէն, ումումի կիլիկիա մէքթէպլէրինին միւտիրի պուլունան Սանտալճեան էֆէնտիյէ պէեանը մէճմունիյյէթ իթմիշլէր տիր։ Իմտի, գավիեէն մէմուլ իտէրիզ քի, միւշարիլէյհին հիմէմի տէվլէթլէրիյլէ, վէ չու թէշէպպիւսամլարը սայէսինտէ, թամ իսթիրահաթը հալ հասբլ օլարագ, թէպաաբէրվէր վէ ատալէթքիւսթէր Բաշիշահըմըզ Ապտիւլ Համիտ խանը զաղի հազրէթլէրինին մէզիտի էյլեամը էօմրիւ Շահանէլէրի սիեագընտա, պիր գաթ տահա իլէլ էպէտ տուաճը պուեուրաճագլարընն պէեանը իլէ, միւշարիլէյ վալի բաշա հազրէթլէրինին, մէքթէպիմիզ նամընա օլարագ կէօսթէրմիշ նամընա օլարագ կէօսթէրմիշ օլտուգլարը թէշվիգաթ վէ մուհասպէթին թէշէքքիւրիւնտէն ա-ճիզ գարմըշ օլտուղումուզա, զաղէթայի միւթէպէրինիզ վասբթասը.յա պէեանէ ճէուարէթ էյլէմիշ օլտուղումուզտան, իչպու պէնտիմիզին նէշրինէ հիմմէթինիզի իլթիմաս իտէրիզ։

ԱԻԵՏԻՍ ՍԻՍԼԵԱՆ

Պիզ տէ գավիէն մէէմուլ իտէրիզ քի, Ապտին բաշա հազրէթլէրի կիպի պիր զաթը ֆէթանէթսիմաթ վէ վաթանբէրվէր զէմանընտա, Ատանատա ուլում սւ ֆիւնուն վէ թալիմ ու թէրպիյէ իլէրու կիտէրէք, ումումի էհալի նայիլի սերվէթ ու իգպալ վէ սէատէթի հալ օլաճագ տբր։

ԱՄԷՐԻԳԱ ՂԱԶԷԹԱԼԱՐԸ

ՎԷ

ՄԻԻԹԻՆԷՎԷՅԱ ՐՈՒՍԻԱ ԻՄԲԷՐԱԹՕՐՈՒ

—

Ալաֆրանկա մարտ 14 թարիխիլէ Նիւ-Եօրգտան պիր էվրօբա զաղէթասընա պէր վէճհի աթի եաղրմբշ տբր։

Ռուսիա Զարը իքինճի Ալէքսանտրն դաթլի խապէրի թէաճճիւպլէ գարբշէդ տէհշէթի մուճիպ օլմուշ տուր։ Դաթիլէր հադգընտա հիչ պիր թարաֆտան թէվէճճիհ կէօսթէրիլմէմէքտէ տիր։ Ամէրիգալըլար, միւթէվէֆա Զարը, պաշլըճա էսիրլէրին գուրթարըճըը օլան պիր հիւքմառը մութլագ տէյու թանբրլար իտի. վէ միւշարիլէյհ իմբէրաթօրուն Ամէրիգա ըէիսի ճիւմհուրու Մ. Լինգօլնընն գաթլ օլունտուղու զէման, հէպսինտէն էվվէլ իպրաղ իթտիյի հիսսիեաթը թէվէճճիհ.քեարանէսինի տէրսաթը իթտիքճէ, չու ճինաեէթ վաղրա հադգընտա բէք միւթէէսսիֆ օլմագտա տբրլար։ Թայմզ զաղէթասընն զանընա կէօրէ, Զարընն գաթլյլէ պէրապէր Նիհիլիսթլիք տէ մահվ ու իղալէ օլունտուղու կիպի, Ռուս մէմալիքինէ իսլահաթընն իտխալինէ տայիր օլան պլճիմէ իմիտլէր տէ չիմտիլիք գաթթ օլունմուշ տուր։ Նիհիլիսթլիք, Ռուսիա սէրպէսթի վէ հուրրիեէթինին էօթէտէն պէրու իմրան պուլմասընա մանի օլմուշ, վէ չիմտի իսէ, Ռուսիանընն պաշընա էօյլէ պիր ֆէլաքէթ կէթիրմիշ տիր քի, հէման թամիրի մուհալ գապլինտէն տիր։

Թրիպուն զաղէթասընրն պէեանընա կէօրէ, միւթէվէֆա Զար, պիթիւն ալէմին հիւրմէթ ու թէվէճճիհինէ մազհար օլաճագ գատար իքմալը վէզայիֆ էյլէմիշ տիր։ Սընն զաղէթասը իսէ, Նիհիլիսթլէրին, իմբէրաթօրու ճէտիտին ուֆագ բարմաղընը, բէտէրինին պէլինտէն տահա գալընն պուլաճագլարընը շիւպհէսիզ օլարագ պէեան իթմէքտէ, վէ Ուբբլա զաղէթասը տախի իմբէրաթօրու ճէտիտին Ռուսիա մէմալիքինի պիր հիւքմառը միւսթագիլ ուսուլինտէ իտարէ իթմէեէճէկինէ տայիր էվվէլճէ իթտիյի վատը իճրա իթմէնին վագթը ֆբրոսթը կէլտիկինի, վէ միւշարէլէյհ իչիւնճիւ Ալէքսանտրընն մահզա մէվլատի մէղքիւրէյի մէվզիի իճրաեէ վաղը իսէ, Ռուս էհալիսինին սաատէթի հալինի հուսուլէ կէթիրէպիլէճէկինի սէօյլէմէքտէ տիր։

Հէրալտ ղազեթասընըն պեևանընա կէօրէ, ճեմիյյեթի պէշէրիեէ գանունը էսասիսինին թեճավուզ վէ լաղվըյա, էճալինին ահվալինի թեպտիլ իթմէք իչին վագը օլան թէշէպպիւսաթ, տիվանէլերին ունճ տէրեճէլերի տիր ։ 1878 սէնէսի օգոստոս աճընտա միւթէվէֆֆա Զարա վիզիթա վէրէն ժէնէրալ Կըրանթ, պու քէրրէ վուգու պուլան պիր միւքեալէմէսինտէ, իմբէրաթօրու ճէտտին խասաիլի ճաւէնէի մանէվիեէսի սաճէսինտէ տէ, Րուսիա հիւքիւմէթի մաթլուպէ մուվաֆըգ սուրէթտէ խտարէ օլունմազ իսէ, վագը օլան սուի գասըտտան էճալի հիչ պիր կէօնա իսթիֆատէ իտէմէյէճէք տիր, տէմիշ տիր ։ Ժէնէրալը միւշարիլէյհին պէևանընա կէօրէ, միւթէվէֆֆա Զար, պիր խայլի սէնէլէրտէն պէրու վէլիի ահտընըն թախթա ճիւլիւսինի արզու իթմէքլէ թէրքի սալթանաթ իյլէմէք իսթէմիշ տիր ։ Միւշարիլէյհ ժէնէրալ Կըրանթէն չէօյլէ տէմիշ տիր. «էկէր պէն իմբէրաթօրուն եէրինտէ օլսա իտիմ, պիր չօգ զէմանտէն պէրու պէօյլէ պիր թէտպիր իթթիխազ իտէր, վէ պիւսպիւթիւն իտարէի ումուրտէն էլ չէքէր իտիմ ։ »

Ամէրիգա հիւքիւմէթի ճիւմհուրիեէսի թարաֆընտան, Բէթրէսպուրկտա մուգիմ Ամէրիգա սէֆիրինէ պիր թէլէկրաֆ չէքիլէրէք իտիլմիշ, վէ միւթէվէֆֆա իմբէրաթօրուն տիւչար օլտուղու ճինաեէթի միւտհիշէտէն տօլաեը, մէմալիքի միւթթէճէաի Ամէրիգա ճիւմհուրիեէթի բէիսի իլէ էճալիսինին հիսս իթտիքլէրի թէէսսիւր վէ թէէսսիւֆիւն, վէ իմբէրաթօր խանէտանը իլէ Րուս էճալիսինին ահվալինէ ղաեէթլէ աճը տույտուգլարը խապէրինի Րուսիա խարիճիեէ նէզարէթինէ արզ ու թէպլիղ իթմէսի, սէֆիրի միւշարիլէյհտէն թալէպ իտիլմիշ տիր ։

Մէճլիսի աեան, իթթիֆագը արա իլէ գարարլար վիրէրէք, պիր թագըմ ղավայլին տէֆինէ կէօեա պիր վէսիլէ օլմագ իւզրէ վուգու պուլան շու ճինաեէթի, քեաֆֆէի միլէլի միւթէմէտտինէ նամընա օլարագ թագպիհ իթմիշ, վէ միւթէվէֆֆա Զարըն վէֆաթընտան էվվէլ, մէմալիքի միւճթէմէաի Ամէրիգա իլէ Րուսիա պէյնինտէ մէվճուտ օլան միւնասէպաթը տօսթանէյի վէ էյպու միւնասէպաթըն տայիմի սուրէթտէ մուհաֆազա օլունմուշ իտուկինի իֆատէ էյլէմէսի իւզէրինէ, մէճլիսի աեան, Րուսիա հիւքիւմէթի իլէ էճալիսինէ պէևանը թաազիյէթ էյլէմիշ տիր ։ Նիւ—Եօրգուն մէճլիսի մէպուսանը, Ուաշինթըն մէճլիսի աեանընտան գապուլ օլունմուշ օլան այնի գարարլարը, իթթիֆագը արա իլէ գապուլ էյլէմիշ, վէ միւթէվէֆֆա Ալէքսանտրըն, մուճարէպէյի տախիլիեէ էսնասընտա, Ամէրիգանըն տուսթու, վէ Պուլկարիսթան իլէ Րուսիա էսիրլէրինին գուրթարըճըսը օլտուղունու պիլտիրեան, միւշարիլէյհի մէտհ ու սիթայիշ իտէրէք, վէֆաթընը տա բէիսի ճիւմհուր Ապրահամ Լինգօլնըն վէֆաթընա թէշպիհ իթմիշ տիր ։

Բազար իրթէսի ագշամըը Տիգակօտա 2,000 նէֆէր Սօսիալիսթլէրտէն միւրէքքէպ պիր միթինկ թէճէմմիւ իթմիշ, վէ պու միթինկտէ Մ. Ֆրիցշէ ինթիրամաթը ֆէվգէլատէ իլէ գապուլ օլունմուշ տուր ։ Մէզքիւր Սօսիալիսթլէրին բէիսի օլան Մ. Շմիտ, Րուսիա իմբէրաթօրունուն խտամընը թաճսին իթմիշ տիր ։ Մ. Ֆրիցշէ պիր թէշէքքիւրնամէ արզ իթմիշ, վէ Ալէմանիաեա ավտէթ իթտիկինտէ, մաճպուս օլուր գօրգուսույլա, մէմալիքի միւճթէմէայի Ամէրիգատա էֆքեարընը նէշր իթմէնին թէճվիքէի օլտուղունու միւլահազա պիր սուրէթտէ պէեան էյլէմիշ տիր ։

ԻՆԷՊՕԼՈՒ ՀԱՐԻԳԻ
ՎԷ
ԱՀՎԱԼԸ ՄԱՀԷԼԼԻԵԷ

Մարտ ալաֆ. 23 թարիխլիւ Գասթամօնիտէն Մէօհէճըր ղազէթասընա պէր վէճհի ատի եազըլմըշ տըր.

Վուգուաթը մուհիմմէ օլարագ, պու հաֆթա սիզէ Ինէպօլու հարիգի քէյֆիյէթինի պիլտիրէճէյիմ ։ Ինէպօլու գայմագամը թարաֆընտան վիլայէթէ պա թէլէկրաֆ պիլտիրիլտիկինէ կէօրէ, հարիգի մէզքիւր մահըը ճարինին 16նճը կիճէսի, սաատ հըն սաաթ 4 ի ինտէ պաշլաեըպ, իքի սաաթ զարֆընտա թէքմիլ չարշը, եանի կէօմրիւքիւ, թէլէկրաֆխանէյի, հիւքիւմէթ գօնաղընը, Ինկիլիզ գօնսօլօսունուն կիւզէլ խանէսինի, վէ միւխթէլիֆ վաբօր աճէնթէխանէլէրինի, ճէմման պէշ պապ խանէ վէ եիւզ էլլի պապ տիւքքեան եախտտ մաղազաեը հավի օլան չէհրին աշաղը թարաֆը քեամիլէն միւհթէրէք օլմուշ տուր ։ Պէյն էլնաս տէվէրան իտէն րիվաեէթէ կէօրէ, մէզքիւր հարիգ, ասաքիրի բէտիֆէնին Ինէպօլուտա թէրաքիւմ իթմիշ օլմասընտան նէշէթ իթմիշ տիր ։ Ասաքիրի մէրգումէ 2000 նէֆէր օլուպ, կիթմէք իչին պիր պէյյիւք վափօրունուն կէլմէսինէ պէքլէմէքտէ իմիշլէր ։ Հարիգի մէզպուրտէ վուգու պուլան զարար վէ զիեանըն միգտարը հէնիւզ բէսմէն մալիւմ օլմամըշ իսէ տէ, էպնիեէնին գըյմէթի տախի տախիլի հիսապ օլտուղու հալտէ, սէքսէն պին օսմանլը լիրասընտան էքսիք օլմաեաճաղը զաննօլունմագտա տըր ։

Տէրխասատէթտէն 270 միլ պայիտ օլան Ինէպօլու չէհրի, հէր նէ գատար լիմանսըզ մահրում իսէ տէ, խայլիճէ մուհիմմ պիր իսկէլէսի վար տըր, չիւնքի քեաֆֆէյի իխրաճաթ վէ իտխալաթ մէզքիւր իսկէլէտէն իճրա իտիլմէքտէ տիր ։ Ֆագաթ, սէվահիլ իւզէրինտէ վագը օլան պիւճիւմլէ Օսմանլը չէհիրլէրի կիպի, պունուն տախի քեարկիր պիր էպնիէ անպարը պուլունմատըղը էճիլտէն, հէման քեաֆֆէյի թաճիրլէր, խուսուսիլէ լէ պու չէհրին թաճիրլէրի պու ֆէլաքէթտէն միւթէզարրըր օլմուշլար տըր ։ Իշթէ պու անպարըն պուլունմամասը սէպէպինտէն, հիւքիւմէթ տախի քէնտի հիսապընա պէշ պին քիլէ պուղտայ զայի իթմիշ տիր ։

Միւխթէլիֆ վէրկիլէրին ճէպըրէն իսթիհսալը իլէ պիրլիքտէ, ասաքիրի բէտիֆէնին սանճագ ալթընա ճէլպի վէ բէյտէր բէյ իզամը, վէ թիֆթիք ալըզ ու իթասըըն հալէս սիւքիւնէթ իւզրէ պուլունմասը, էմրի թիճարէթի պիւսպիւթիւն տուրտուրմուշ տուր ։ Էքսէր քէօյլիւլէր, թահսիլտէմուրունուն թազեիգաթընտան պիր վագըթ գուրթուլմագ իչին, մալի օտուղլարը պիր գաչ քիլէ պուղտաեը եախտ արբաեը զահէմ տուն ֆիխաթլէ սաթմըշա մէճպուր օլմուշլար տըր ։ Պիր գաչ տիւզինա գօեունա եախտտ թիֆթիք քէչիսինէ մալիք օլուպ, օտուղճա հալէրի միւսայիտ պուլունանլար իսէ, աղնամ իւզէրինէ թարհ իտիլմիշ օլան վէրկիլէրին թէէտիեէսի կիւճիւ եազըշմագտա օլտուղունու մէյտանաեէթլէ կէօրմէքտէ տիրլէր ։ Վիլաեէթիմիզին թիճարէթի, էնզարէ վիլաեէթի թիճարէթի կիպի, պաշլըճա թիֆթիք թիճարէթը օլուպ, ֆագաթ մէզքիւր էմթաա իւզէրինտէ պու տիւշքիւնլիւք վէ տուրկունլուգ տէվամ իթտիքչէ, թիֆթիք քէչիլէրի պուլանան քէօյլիւլէր, պու հայվանլարա իթտիքլէրի մէսարիֆ, հասըլաթլարըյլա գարշըլամատըղընը կէօրէրէք, հիչ տէ յիլ իսէ, վիրէճէքլէրի վէրկիյի գազանմագ նիյյէթիյլէ, (թիֆթիք քէչիլէրինին վէրկիսի 4 1/2 ղը. տուր, հալպուքի ատի գօեունլարըն վէ քէչիլէրին վէրկիսի 2 1/2 ղը. տուր), մէզքիւր հայվանլարը սաթմաեա պաշլամըշլար տըր. չէօյլէ քի չըզգան նոյեմբէրտէն պէրու եիւզ պինտէն զիեատէ թիֆթիք քէչիսի սալըխանէեէ կէօնտէրիլմիշլէր տիր քի, պու հիսապճա պունլարըն վէրկիսինտէն ալընան վարիտաթտան եիւզտէ 10 տան զիեատէ աշըղը տուշուր իտէճէք տիր ։

Վիլաեէթիմիզտէ պիր չօգ քէնէվիր տախի հասըլ օլուպ, պունուն նըրֆընտան զիեատէսի Ֆրանսաեա իխրաճ իտիլիր, վէ գուսուրլու տախի եէրլի սանաաթքեարլար թարաֆընտան գուլլանըլըպ, Տէրիսաատէթէ եախտտ վիլաեէթի սաիրէ կէօնտէրիլիր, ֆագաթ չիմտի թիֆթիք կիպի քէնէվիրէ տէ թալիպ պուլունամատըղընտան, իչար օլունմասը չաճէսիթէ ալըզ ու իթա եօգ տուր ։

Իտաալաթ էմմաար իւզէրինտէ հէման հիչ էչ օլմատըղը կիպի, եագընտա պիր թէպէտտիւլ վուգուինէ տայիր պիր ալամէթ տէ կէօրիւլմէմէքտէ տիր ։

Կէլէճէք մէքթուպումտա, միւխթէլիֆ մէճլիսլէրիմիզտէն, վէ խուսուսիլէ, եալընըզ իսմէն օլուպ ճիւմլէն պուլունմատըղը մէճլիսի մէճլիսինտէն պահս իտէճէյիմ ։

ՉԻ՛Ն

Իլում ճիհէթլիւ թէրագգը քէսպ իթմիշ օլտուգլարընտան տօլաեը Մօղօլիսթանըն վէ աղլ ու ֆիրասէթին միւքէմմէլ սուրէթտէ հուսուլէ կէթիրէպիլէճէկի քեաֆֆէյի չէյլէրէ քէնտիլէրինի մալիք զաննիտէն ղարպ միլլէթլէրի, Շարգ միլլէթլէրինին, էզճիւմլէ Չինլիլէրին մահսուլաթը խարաքիեէլէրի եանընտա, բէք չօգ կէրիտէ տիրլէր ։ Պու պապտէ, ինսան ֆիքրինին պիր միւճիզէսի օլմագ իւզրէ, եալընըզ պիր միսալ կէօսթէրմէքլէ իքթիֆա իտէրիզ ։ Մէզքիւր միւճիզէնէ կիւճ իլէ ինանըլաճաղը թապիի տիր ։

Չինին պայըթախթը օլան Բէքին չէհրի սէրաերընտա, Բ.-ն—Բըն—Թ.—Շ.—Զէ—Զէնկ (եանի իւլում ու ֆինունը ումումիեէյի աթիգա վէ հազըրէ) սէրլէվհասըյլա, վէ թախթա իւզէրինէ բէսիմլէր եազըլմըշ օլարագ պիր քիթապ վար տըր ։

Իշպու միւքէլլէֆ քիթապըն նէ գատար ճիլտլէրի պուլունտուղունա չիւպհէ իտէ՞րմիսինիզ ։ Իշթէ պու քիթապ 10,000 ճիլտտէն իպարէթ տիր, եանի օգունուրսունուզ, 10,000 ճիլտտէն իպարէթ տիր ։ Վէ հէր չէյ, եանի իւլումը մուգատտէսէ վէ մէզմումէ, հիւնէր ու սանայի, ալաթ, իխթիրաաթ, զիրաաթ, թիճարէթ, վէ սայիրէ վէ սայիրէ պու քիթապտա միւնտէրիճ տիր ։

Իշպու էմսալի օլմաեան մէճմուա կիւզէլճէ թապ իտիլմիշ օլուպ, անճագ բէք ազ նիւսխէ պասըլմըշ օլտուղունտան, չիմտի նաատիր տիր։ Հալ պու քի Բարիզին Բիպլիէօ սօգաղընտա քեային միլլէթ քիւթիւպխանէսինտէ մէզքիւր քիթապըն րէսիմլիզ օլարագ, 30 ճիլտի պուլունուպ, պունլար, պութբէրէսիմլիկէ մախսուս տըրլար ։

Էկէրչի Չինին պու պապտէքի հագգընտա պիւյիւքլիւկինէ տիկէր պիր իսպաթ իթէնիլիր իսէ, 24 ճիլտտէն միւրէթթէպ տիկէր պիր քիթապ տահա վար տըր, պու տախի 1751 տէ Բէքին չէհրինտէ թապ իտիլմիշ տիր, վէ իսմի Սէ—Զէնկ—Գ.—Բէն տիր։ Պու քիթապտա, Չին էճալիսինին խաեալաթը հագգընտա բէք չօգ իպաթլար վար տըր ։ Անճագ օլ վագըթլար Չինտէ եաբըլան թասվիրլէրին կիւզէլլիկլէ, չիմտիլէրի եաբըլանլարըն ալթընտա պիւյիւք ֆարգ վար տըր, վէ օլ վագըթքի կիւզէլլիք չիմտի կէօրիւլէմէմէքտէ տիր ։

Չինին էն կիւզէլ քիթապլարը պու կիւնքի կիւն պիր թագըմ մէրագըլըլարըն եէտտէրինտէ պուլունմագտա տըր ։

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Յունվարի 1 ին, երբ դուրս եկայ տանից, փողոցի մէջ պատահեց ինձ ծանօթներիցս մինը ու խօսքի բռնեց ։

—Ո՞ւր առաջ բարի, հարց արեց ինձնից ։

—Մի քանի բարեկամներիս վիզիտը փոխարինելու, պատասխանեցի ես ։

—Դորա ժամանակը չէ, հետեւիր ինձ, վիզիտներդ յետոյ էլ կարող ես փոխարինել ։

—Ո՞ւր ես ուզում դու ինձ առաջնորդել և ինչո՞ւ անպատճառ ցանկանում ես վիզիտներս յետաձգել ։

—Հաւատացնում եմ, որ վիզիտներից շատ աւելի կարեւոր բան է տեսածս, դու միայն լո՛ւր ու հետեւի՛ր ինձ ։

—Հետեւում ու լսում եմ քեզ, պատասխանեցի նորյն ես ու նորա հետ միասին ճանապարհ ընկայ ։

Քառորդ ժամից յետոյ մենք կանգնած էինք մեր քաղաքի մէյդանում, պէտք է իրաւն ասած՝ որ ոչ մի Նոր տարի օր մէյդանի մէջ այդքան բազմութիւն ես չէի տեսած և որովհետեւ այդ ինձ համար մութն էր՝ ուստի և հարցրի պատճառը ծանօթիս, որ չարունակ ժպտում էր ։

—Ինձ ինչո՞ւ ես հարցնում, կարդա դրօշի վերայ գրուած մի քանի տողերը և ամեն ինչ կհասկանաս, պատասխանեց նա կրկին ժպտալով ։ Եւ յիրաւի, աչքս մեր վերցրի թէ չէ՝ մի դրօշ տեսայ, որի վրայ այս տողերը կարդացի. — «Մի քանի «հանելուկներ, որոց բացատրող «պարոնները ստանում են 500 րբ. «վարձատրութիւն, հանելուկներ «լուծել ցանկացողը կարող է տես«նել նոցա մի պանօրամայի մէջ, «որի համար պէտք է վճարէ 50 «կոպէկ արծաթ ։

—Այդ ի՞նչ հանելուկներ են, դիմեցի ես ծանօթիս, դու տեսե՞լ ես։

—Այո՛, և չեմ կարողացել լուծել, փորձիր և դու որը կարող ես՝ ստացիր 500 ռուբլին, որ քո չնչին վիզիտներիցդ ի հարկէ շատ թանկ արժէ ։

—Կ՚փորձեմ, պատասխանեցի ես, բայց հաւատացած եմ, որ այդ խաբեբայութիւն է և ուրիշ ոչինչ, բայց որովհետեւ Նոր տարի է, թո՛ղ 50 կոպէկս Նոր տարուան զուարճութեանց ու ծախուց մէջ անցնի, ասացի՝ ու դէպի դրօշը դիմեցի, որի տակ գրուած էր պանօրաման ու նորա մօտ մի մարդ էր կանգնած ։

—Ահաւասիկ պարոն նշանակեալ 50 կոպէկը, թոյլ տուէք ձեր պանօրաման տեսնելու ու առաջարկուած հանելուկները լուծելու, դիմեցի ես նորան ։

—Մեծաւ ուրախութեամբ, ասաց նա ու բաց արեց պանօրամայի ծածկուած բերանը ։ Որովհետեւ իմ տեսած հանելուկները բոլորն էլ բաղկացած էին առանձին առանձին պատկերներից, ուստի և կսկսեմ հէնց սկզբից ու ամեն մէկին էութիւնը առանձին կպատմեմ, ի լուր ընթերցողներիս ։

Ա. Պատկեր. — Սա ներկայացընում էր մի քաղաքի տեսարան քարեայ անտերով, որի մէջ երեւում էին 5 կանգուն, իսկ մէկ կիսաչէն քարեայ եկեղեցիք, քաղաքի արեւելեան կողմում երեւում էր մի բարձրադէտ ձիւնապատ լեռան գագաթ, որի լանջում տեսանելի էր մի փառաւոր հինաւուրց մենաստան, արեւմտեան կողմից հիւսիսից դէպ հարաւ հեռու քաղաքից կարում անցնում էր մի գալարուն համբեռթաց գետ, որոյ վերայ երկու կամուրջներ կային ձգուած, մինը քարեայ, իսկ միւսը փայտաշէն ։ Այդ քաղաքի կեդրոնում տեսանելի էին երկու իգական ու մի արական դպրոցներ, որոնցից ամեն մինի մօտ մի մի օղետուն կար բազմած, այս մասին պատկերի տակ մի ծանօթութիւն էր գրոշմած, որ ասում էր. «Օղետներն ինքն բատ ինքեանց ժողովրդեան համար անօգուտ հաստատութիւնք լինելով օգտաւէտ հաստատութեանց մօտ բուն դնելու իրաւունք ստացան այն նպատակով միայն, որ նոքա էլ ժամանակին օգտակար դառնան, այդիսկ պատճառով էլ քանիցս յարուցած գանգատներին ուշք չդարձընելը յարմար դատուեցաւ » ։

Բ. Պատկեր. Սա պատկերացնում էր մի սեւազգեստ բարձրահասակ քահանայ, որի հանդերձների քըղանցքից կախ էին ընկած երկու աշխարհական անձինք. քահանան ունէր բռնած մի մի կուժ ամեն մի ձեռքում, որոնց բերաններից մի տեսակ դեղին հեղանիւթ էր կաթկաթում ։ Պատկերը ցոյց էր տալիս թէ քահանան կամենում էր քայլերը փոխել ու փոխել, բայց աշխարհականները չէին թողնում ։ Փոքըր ինչ հեռու այդ պատկերից երեւում էր կիսախարխուլ մի յարկանի շինութիւն, որի ճակատին «Սմբատ» էր գրուած. ամբարի կիսաբաց դռան արանքից երեւում էին ներսում խեղ ու պանիր տաշտերում լցուած ։ Այս պատկերի տակի արձանագրութիւնն էր. — «Կեցցէ սև կատուն, որ իր փորի համար մուկն է որսում » ։

Գ. Պատկեր. — Սա ցոյց էր տալիս միջահասակ մարդու մի կենդանագիր պապղուն կօճակներով, երկայն ընչացքները ոլորած գրասեղանի առաջ մտախոհ նստած, որի վերայ գրուած էր մի շարք հաստ մատեաններ. սորանից ամեն մինի կազմին «Գործ» վերնագիրն էր դըրոշմած ։ Մի քանի այդպիսի մատեաններ բացուած գրութեամբ ընկած էին մտախոհ մարդու առաջին, որոնք ցոյց էին տալիս, թէ իրանց վերայ ազգանուանց ու թուանշանների քերուածներ կային. սոցա մօտ անկարգ դրութեամբ բացի մկրատից՝ պարզ երեւում էր, որ թափուած էին նաև ռէտին, դանակ և այլ՝ քերելու սուր գործիքներ ։ Մտախոհ մարդու ձեռքերին կիսաբաց դրութեամբ գտնվում էր հաստափոր մի գիրք փառաւոր կազմած ու նորա աչքերը չէշտակի դէպի նա յառած ։ Գրքի վերնագիրն էր. «Առաջնորդ յաղաքս քերման և խուզման մեսրիքականաց և այլ պաշտօնական թղթոց, յօրինեալ ի գլխնական հայր Աբբա Ռօդէնէի հրահանգութիւն քարտուղարաց հոգեւոր կառավարութեանց ազգիս հայոց» ։ Սոյն կենդանագրի վերնագիրը այս բառերն էր կրում. «Ջանասէր և հլու աշակերտն իւր դասն է սերտում ։»

Դ. Պատկեր. — Նկարուած է մի մեծ օրօրոց. սորա մէջ մի կողմից դարսուած են ահագին մի կապոց մատեաններ, որոց կողերին պարզ կարդացվում են հետեւեալ տողերը. «Հաշուեմատեանք հուշակաւոր մենաստանին, որ առ լանջօք պատմական լերինն գտանի». այս մատեանների գլխին իբրեւ տէր օրինաւոր՝ կանգնած է միջահասակ մի քահանայ պատուաւոր ։ Օրօրոցի միւս կողմից առանձին բաց կապոցով դրուած են ուրիշ մատեաններ ու թղթեր. սոցա վերայ էլ նշմարվում են հետեւեալ տողեր. «Հաշուեմատեանք ու փաստաթուղթք վերաբերեալ բազմաչարչար երեսփոխանի, որ Ամենակալս անուանի». սոյն մատեաններին իբրեւ տէր կանգնած է նոյնպէս գլխին մեհանձն Ամե-

նակուլօս, որ գոգցես դիւցազանց է հերոս։ Նոյն օրօրոցի մի ուրիշ տեղում դրուած են առաջնոց պէս էլի մատեաններ ու թղթեր, որոց վերայ եթէ նայէիր՝ կարդայիր դու հետագայ տողեր. «Թերակատար և մեծաւալք հաշիւք Նիկիտա կոչեցեալ վաղեմի գանձապահին, յաւուրս որոց էշխէին ի դպրոցի հոգատար և համալսարանական անուն հոգաբարձուք ազգային»։ Այս հաշուոց վերայ պարզերես՝ կանգնած է մի մարդ աչքերը դէպ գետին խոնարհած, որին մի աներեւոյթ ձեռք երկնքից մատուցանում է մի կտոր «Թրչաց հաց»։ Նոյն օրօրոցի երկու գլխներին կանգնած են երկու մարդ, որք կարծես երկու եղբարք լինին հարազատ, սոցանից մինի առաջ կախուած է 200 ռուբլի մի պարտամուրհակ, որ ինչպէս ցոյց է տալիս՝ առ Տէր փոխեալ եղբօր աւանդ է խղճուկ դպրոցի մի հասանելիք, իսկ միւսի առաջ քաշուած են քանի մի ձեռագիր թղթեր, որովք խղճուկ դպրոցը պահանջում է կտակուած փողեր։ Այդ ըստ երեւոյթին երկու եղբարց կուրծքերին նկարուած են մի մի պայտ. այդ իսկ լինի պատճառը կարծես, որ նկարի մէջ Պայտեանց անուամբ են նոքա յորջորջւում։ Այս հինգ անձինք օրօրոցն իրանց մէջ առած նորա չուրջ կանգնած ձեռք ձեռքի են տուած, ոմանցից ամեն մինի աչ ոտքը դրուած է օրօրոցի ոտների վերայ։ «Եղբայր եմք մենք», գրուած է պատկերի տակ. այդ մարդիկ օրօրելով օրօրոցը՝ հետեւեալ երգն են երգում, որ տպուած է պատկերի ներքեւում։

Նինջ քաղցր ի քուն մնացուած հաշիւներ,
Մեր հանգիստ սրտեր վրդովող ցաւեր.
Քուն եղէք, որ չյառնիք դուք երբէք
Ուղղելու մեր դէմ դիւնաւոր նետեր.
Օրոր մթին հաշիւներին
Օրոր ամբոխի մտքերին։
Լուեք դուք խղճի վրէժառու խայթեր,
Ի զուր մի՛ զինուիք մեր դէմ անվեհեր,
Անզօր ոյժերով բնաւ մի՛ կարծէք
Խոցել մեր սրտեր ու բանալ վէրքեր.
Օրոր խաւար հաշիւներին,
Օրոր Թանձրամիտ ամբոխին։

Ե. Պատկեր. — Սա ցոյց էր տալիս մի փառաւոր եկեղեցւոյ ներքին տեսարան, որի մէջ ամբարձած էր մի զարդարուն ու չարժական դամբարան. սա մի դագաղ կրում էր իւր վերայ, որի մէջ հանգիստ գնով ննջում էր հաւերժացեալ հոգի մի փաթոունաժեայ, դագաղի վերայ գրուած էր. «Սորա հետ հանգեաւ երեսփոխանական 800 ռուբլի, որ հանդերձեալ աշխարհում կը հատուցանուի Գաբրիէլ Հրեշտակապետին, որ բերի յանձնի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ գանձարանին»։ — Նկարի մակագիրն էր «Զքոյդ ի քոյոց՝ զմատուցանեմ քեզ»։

Զ. Պատկեր. — Աթոռների վերայ նստած են չարէչար բաւական անձինք, որոց մէջ կան ինչպէս հայ, նոյնպէս յոյն և թուրք ներկայացուցիչք։ Սոքա բոլորն էլ միանգամից խօսում են իրար եռեւից. Սորա մակագրութիւնն այս էր ահա՛. «Դէպուտատների կարգադրութեամբ ժողովականք զբաղուած են ներկայ եղող հայ, յոյն և թուրք ներկայացուցիչների միջից հայ եկեղեցւոյ համար երեսփոխանի ընտրութեամբ»։

Է. Պատկեր. — Երեւակայեցէք ձեզ միջահասակ մարդու մը պատկեր, թարշամած, բայց ճանկեղի պէս կարմիր երեսով, որ նկարուած է այն գիրքի մէջ, որպէս թէ կամի ասել մարդկանց. «ոտքս փոխելիս նայում եմ գետնին, որ միջատներին կեանքից չզրկեմ»։ սորա հանդերձները բոլորն էլ կարած էին հաստ քեաչայից, քուրձ է հագել, ըստ որում ձեռքի նշանից երեւում է, որ Երուսաղէմ ուխտ է գնացել։ Սորա չուրջը ժողովուած է անթիւ բազմութիւն մարդկանց, որք այնպիսի գոռում գոչում են ձգել, որ խամ մարդը կը կարծի, թէ նորան երեսփոխի տեղ են դրել ու կամին նորանից հաշիւ պահանջել։ Այս պատկերի արձանագրութիւնն է. «Վասն ի վերուստ խաղաղութեան և փրկութեան եկեղեցական դրամոց զՏէր աղաչեսցուք»։

Ը. Պատկեր. — Այս պատկերը ներկայացնում է մի ահագին բանակ աշխարհիս վերայ դեռ նոր բուսեղծուելիք կենդանիների. որպէս զի ընթերցողը լաւ հասկացողութիւն ունենայ դոցա վերայ՝ մենք կանուանենք նոցա «մարդատոտիկ երկոտանի կրծողներ, որովհետեւ այդ կենդանիների գլխները կազմում են մկան գլուխներ, իսկ ոտները մարդոց ոտներ։ Շատ ծիծաղաշարժ կենդանիներ են սոքա, եթէ լաւ դիտես՝ անշուշտ կը տեսնես, որ նոցանից մէկի պոչից կապած է վեց վերշոկանոց հաստ տախտակ, երկրորդի ականջներից մի մի գերան՝ իբրև օղեր պատուական, երրորդի ուսին բեռնած են ջուալներով լի գարի և կամ ցորեան, չորրորդը մեծ տաշտի գլխին պպզած՝ բարբառելով ճաշակում է իւղն ու պանիրն ամբարաց, հինգերորդը նորա կերածի երկու չափով աղ է կշռում ու պակասի տեղը լցնում, վեցերորդը պանրի դատարկած տըկերից մինը գլուխն է անձրեւ ու իրան համար վերարկու չինել, սաստամանուհինգ հոգի էլ վերայ թափուել ու մի սեղանի վերայ գրուած հաշուի մատեաններն են կրծոտում վեր վեր թռչում և այն և այն։ Այս պատկերի տակ սոյն տողերը կարդացի. «Թէև այս չարաճճի նոբելուկ կրծող կենդանեաց քննութիւնն անցեալ Ռուս-Տաճկական պատերազմից յետոյ պիտի սկսէր, բայց ինչ ինչ յայտնի պատճառներից ստիպուած յետաձգուեցաւ մինչև երկրորդ անգամ գալուստ Քրիստոսի։»

Թ. Պատկեր. — Հան զինուորական մարդու մը մի տիպար, որ ակնոցն աչքերին պսպղուն ուսադիրներով, փափախը գլխին ուռած ու փքած գանկնած է մեր առաջին, սա՝ ինչպէս պատկերի տակի ծանօթութիւնն է վկայում՝ անժառանգ մի մարդ է բաւականին հարուստ, ուսադիրներն էլ ձեռք է բերած չիկի համար ոչ վաղուց, այլ անցեալ պատերազմին լցուցած է այդ յագուրդ։ Այս մարդու չուրջ նկարուած են իւր սեպհական ընդարձակ քարվանսարան ու մի քանի տները, որոնց պատերին առանձին յայտագրեր են խփուած այսպիսի բովանդակութեամբ. «Թէ աղքատանոցի հոգաբարձուներին ու թէ առ հասարակ ամենայն տեսակ աղքատներին արգելվում է սոցա դռները բաղխել, օրինազանց գտնուողները ենթարկվում են սարսափելի հայհոյանաց ու գանակոծութեան»։ Այս պատկերի վերնագիրն է. «ապրում է ազան ուտելու համար և ուտում է ազան ապրելու համար»։

Ժ. Պատկեր. — Սորա գլխին գըրած էր. «Ծննդեան գիշեր նկարագրուած էր մի եկեղեցւոյ ներքին տեսարան. ժողովուրդը այնպէս բազմութեամբ լցուած է այնտեղ, որ կարելի է ասել չկայ գոնէ ձգելու մի ասեղի տեղ։ Ժողովրդեան գրոհը ճեղքելով առաջ են գալիս մի չարք տիրացուներ ու քահանաներ վառած մոմերով ու գանձանակներով. եթէ սոցա թիւը համարես՝ 18 է կտեսնես։ Սորա տակի արձանագրութիւնն է։

1. «Սուրբ Էջմիածնայ Թաբախն է չէ՛ն մնաք»։
2. «Քահանայից Թաբախն է յիշեալ լիջի»։
3. «Եկեղեցւոյ Թաբախն է օրհնեալ լինի»։
4. «Ժամկոչների Թաբախն է չէն ու պայծառ մնաք»։
5. «Աղքատանոցի Թաբախն է Աստուած չէ՛ն պահէ»։
6. «Մոմերի Թաբախն է մոմ առէք»։
7. «Սուրբ Էջմիածնայ Թաբախն է չէ՛ն մնաք»։
8. «Քահանայից Թաբախն է օրհնեալ լինի»։
9. Եկեղեցւոյ Թաբախն է օրհնեալ լինի»։
10. «Ժամկոչների Թաբախն է չէն ու պայծառ մնաք»։
11. «Աղքատանոցի Թաբախն է Աստուած չէ՛ն պահէ»։
12. «Մոմերի Թաբախն է մոմ առէք»։
13. «Սուրբ Էջմիածնայ Թաբախն է չէ՛ն մնաք»։
14. «Քահանայից Թաբախն է յիշեալ լիջի»։
16. «Եկեղեցւոյ Թաբախն է օրհնեալ լինի»։
15. «Ժամկոչների Թաբախն է չէն ու պայծառ մնաք»։
17. «Աղքատանոցի Թաբախն է Աստուած չէ՛ն պահէ», և վերջապէս,
18. «Մոմերի Թաբախն է մոմ առէք»։

Այս Թաբախս բառերը կարդալու վերայ էի, մէկ էլ տեսնեմ՝ մէյ դանի ահագին բազմութիւնը մի ճիչ ու աղաղակ բարձրացրեց, որ Աստուած խնայէ ու Տէրը փրկէ։ Քաղաքի ոստիկանութիւնը իմանալով պանօրամատէրի կեղծ պատրուակներով ժողովրդի գրպանից փող դատարկելը՝ խոկոյն իւր զինուորներով հասել էր նորան ձերբակալելու։ Այդ միջոցին էր, որ ահաբեկուած խառնիճաղանճ ձայներից՝ վեր թռայ ես տեղից ու շատ զարմացայ, որ ոչ ոքի չտեսայ այլ անկողնումս պառկած քրտնքի մէջ լոգ գայ և խոկոյն ուշքի գալով՝ հազիւ հաղ ստուգեցի, թէ երազ էր որ տեսայ։

(Մեղու Հայաստանի)

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԱՆՆԱՑ ԼԻՃ ԳԻՒՂԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

Վերջին տարիներս ուսման և դաստիարակութեան մասին մեր Ազգին ունեցած ջանքը անուրանալի է. չի մնաց գրեթէ Հայաբնակ քաղաք մը գիւղ մը որ վարժարանի կարեւորութիւնը չզգայ, միով բանիւ ազգը ճանչցաւ կամ ճանչնալու վրայ է իւր ցաւոց դարմանը։

Ակն իւր վիճակովս հանդերձ թէպէտ ուշ բայց բաւական չարժման մէջ է և իւր դպրոցները փոքր ի շատէ կանոնաւոր։

Սակայն տխրութեամբ և ակամայ կամօք պիտի խոստովանիմ որ Լիճ գիւղի վիճակը խիստ յետադիմութեան մէջ է, դպրոցին վիճակը խարխուլ և տկար, դպրոցին բացուիլն ու գոցուիլն սովորական եղած է, հետեւաբար ամեն բան խանգարման և յուսահատութեան մէջ, ազգակործան անմիաբանութիւն, վատ չահախնդրութիւն, դժոխային կիրք և անուեր հակառակութիւն . . . և ի՞նչ յուսալու է ուրեմն այս ապականեալ (չըսեմ անիծեալ) գիւղէն։

Իբրեւ բանգէտ և կարողութեան տէր կարծուած մի քանի անձինք անհոգ հասարակութեան անտարբեր ընթացքէն օգուտ քաղելով, ամեն տեսակ դարձուածքներ ի գլուխ կը հանեն, սոյն փոքր գիւղին մէջ տեսակ տեսակ դաւադրութիւնք, գաղտնի մեքենայութիւնք այնպիսի ճարտարութեամբ ի գործ կը դրուին, զոր Էօժէն Սիւի ճարտար գրչին կը կարօտին մանրամասնութիւնքը. այս գիւղին երեւելիքը կ'ըսեմ որ միմեանց դէմ անողոք վրէժխնդրութեամբ, անհաշտ ատելութեամբ և քինու վառեալք մահու չափ կ'ատեն զիրեարս, երբ իրենց վերաբերեալ չահու կէտ մը նշմարեն մոգական տոգւեցութեամբ առժամանակ մը ամեն խնդիր կը մեղմանայ ասոնց առջեւ. դպրոց և ուսումնք ասոնց չրթանցը վրայ կը թռչտի, բայց սրտէն հեռի են. հասարակութեան հաճոյանալու համար միշտ կը յեղյեղեն «դպրոց և ուսումնք», բայց յայտնապէս հակառակ կան դպրոցի յառաջդիմութեան. ոմանք ալ ուսումնքը միայն իրենց համար կը սիրեն։

Չեն սիրեր լոյսը, զի խաւարի մէջ գործել կ'ուզեն, չեն սիրեր անդորր ու յստակ ջրոյ տեսութիւնը, զի պղտոր ջրի մէջ որսալ կ'ուզեն։

Բոլոր այս անկարգութեանց տեղի տուողը դո՛ւ ես, Ժողովո՛ւրդ Լճեցի, անհոգութիւնդ անտարբերութիւնդ կոյր զկուրայն հետեւումդ զքեզ այս վիճակին հասոյց և աւելի վատթարագոյն վիճակի պիտի ենթարկես եթէ վաղ ընդ փոյթ չսթափիս մահացու թմրութենէդ. «դրամ չի կայ» աղաղակելդ անտեղի է, տնական ծախքդ անթերի կը կատարես, իսկ զաւկիդ բարոյական սննդեանը համար տարեկան 50–60 ղրշ. յատկացնելու անկարո՞ղ ես. դարձեալ գիւղիդ վարժարանին ծախուց համար 50–60 ոսկի յատկացնելու կը վարանիս, սակայն այսօրուան օրս Պօլսոյ մէջ 4–5 տղու համար, 100 ոսկի (այո՛, հարիւր ոսկի) դպրոցական ծախք կը վճարես անտրտունջ և աչքիդ բան մը չերեւիր, մինչդեռ այս 4–5 տղուն համար արած ծախքովդ գիւղին ամբողջ տղաքը պիտի դաստիարակուէին անտարակոյս։

Դրամ չի կայ կ'աղաղակես, ո՞ւր է և ինչո՞ւ չես աշխատիր ձեռք բերելու եկեղեցւոյ աւնելիքները զոր միջին հաշուով 30–40 հազար ղրշ. ի կը հասնի, միշտ կը յուզուի այս խնդիրը այլ երբէք գործադրութիւն չի կայ զի ուրիշ խնդրոց նման այս կարեւոր խնդիրն ալ խաղալիք մը դարձած է, դարձեալ քու անհոգութեամբդ։

Տօն Քրիսթեան Թաղ. խորհրդոյ առաջին և վերջին գործը եղաւ խեղճ, թշուառ, անտէր, և աւուր հացի կարօտ կաղ որդւով այրի կնոջ մը ձեռքի պատառը յափշտակել, խեղճին ձեռքը գտնուած արտերը յանուն եկեղեցւոյ (˘˘˘) գրաւելով, միթէ այս խե՞ղճն էր միայն պարտական, միթէ սորա արտե՞րը միայն գրաւի դրուած էին, ո՞ւր մնացին միւս պարտականները անոնց խաթրը կը մնայ այնպէս չէ՞։

Ժողովո՛ւրդ Լճեցի, իմացար այս և ըստ սովորութեանդ լռեցիր։

Եկեղեցւոյ աւնելիքները հաւաքելու և կարգադրելու համար Նորակազմ (*) ժողովոյ գործերը ո՞ւր մնացին, կարծեմ «գիշերը բուսաւ առաւօտուն չորցաւ»։

Տօմակներուն խնդիրը ո՞ւր մնաց կ'աղաչեմ խօսեցէք, ծալքերուն մէջ մաշելո՞ւ համար տպել տուիք զանոնք, ո՞րչափ սպառած է, անոնց հաշիւները ո՞ւր մնաց, վարժարաննուդ խարխուլ վիճակը ակներեւ է, վարժապետին ամսականները դիզուեցան, արդ դպրոցը կամ գոցուեցաւ և կամ գոցուելու վրայ է, թէպէտ բաց եղած ատենն ալ իրական արդիւնք մը չտեսնուեցաւ զի անկանոն ընթացք մը ունի։

Ժողովո՛ւրդ Լճեցի, բաւ է այսչափ անհոգութիւն, կործանման եզերաց հասած եմք, աչք ունենալ չի տեսնել՝ ականջ ունենալ չի լսել, արժանիք ու զգացում ունեցողի համար չէ. սթափիմք և հաստատապէս յառաջդիմութեան հետեւիմք, ապէ անկէ օգուտ չի յուսամք. ինչպէս որ մինչեւ հիմայ փորձով տեսանք, ինքնօգնութեամբ ընթանամք, 80–90 տունէ բաղկացեալ գիւղի մը գոյութիւնը 4–5 անձէ կախում չունի և չի կրնար ունենալ, փորձեալը ալ չի փորձենք, գիւղերնուս և դպրոցնուս այս ողբալի վիճակը ամօթ և նախատինք է մեզ, դպրոցը բարոյական փորձաքար մ'է, եթէ չունիմք դպրոց՝ կ'ունենամք և ոչինչ։

Դրամ չունիմք և վիճակնիս չի ներեր կ'աղաղակեմք, սակայն մեր զաւակները Պօլիս բերել և դաստիարակել կ'ուզեմք, զարմանալի չէ՞ այս, մինչդեռ ինչպէս բոլնք մէկ տղու համար տարեկան Պօլսոյ համար 30 ոսկի կը կարօտիմք միայն պարզ դպրոցի մը մէջ դաստիարակելու համար, և այս պարզ կամ թաղական դպրոցներուն ի՛նչ խեղճ վիճակ ունենալնին ալ յայտնի բան մ'է, իսկ եթէ մասնաւոր կամ բարձր դպրոցներու փափաքիմք՝ ծախքերնիս կրկնապատկելու է, ինչպէս որ քանի մը փորձերը ակներեւ կը ցուցնեն. ուրեմն դրամ չունիմք ըսելը անտեղի է. ըսել է թէ կամք չունիմք և միայն մենք մեզ կը հոգամք, հապա աղքատը ու անկարողը ի՞նչ ընէ, քանի որ չորս հինգ տղու համար եղած ծախքով գիւղին մէջ խիստ կանոնաւոր վարժարան մը կ'ունենամք։

Ինչպէս բոլնք, քու թշուառութեանդ բոլոր պատճառը դու ես դո՛ւ, Լճեցի՛, մենք բան մը չենք կրնար ընել դարձեալ մե՛ծ ամօթ է, միթէ երկնքէն հրեշտակնե՞ր պիտի գան մեր գիւղային գործերը կարգադրելու ու վարժարանը անօրինելու. տէր ըլլամք մեր իրաւանց ու մեր բոլոր ուշը դարձունեմք մեր հայրենեաց դպրոցին, բոլորով սրտիւ հոգ տանիմք նորա անխափան յառաջդիմութեանը, որ քիչ ու բաւական ծախիւք մեր՝ և մեր դըրացի աղքատիկ զաւակները պիտի դաստիարակուին. մեր յոյսը բոլորովին կտրեմք մեր զաւակները «Պօլիս բերել և դաստիարակել»է, որ ներկայ դրամական անձկութեան պատճառաւ ամենամեծ հարուած մ'է մեզի և արդիւնքն ալ գրեթէ ոչինչ։

Հեռացնեմք միանգամ ընդ միշտ մեր մէջէն հեռը, ատելութիւնը, քէնն ու ոխը, մէկ կողմ ձգեմք մեր անձնական անվերջանալի խնդիրները, պահ մը մեր յամառ և անգութ սրտերը թող խոնարհին այդ կենսական խնդրոյն առջեւ, ինչպէս կը հաւատամք որ տիեզերաց մէկ Արարիչ մը կայ, այնպէս ալ հաւատամք որ մեր բոլոր ցաւոց մէկ դարման մը կայ, «Ուսում և Դաստիարակութիւն»։

Միութիւն և կամք ամէն բան ի գլուխ կը հանէ։

Խնդիր մ'ալ կայ՝ որ ոչ նուազ կարեւորութիւն ունի, այն է քահանայացուի մը խնդիր. ներկայ քահանային յաւէ արարմանց նըկատմամբ խօսիլ անկարեւորաբար աւելորդ կը համարիմ, քահանայի մը պէտք ունիմք, չարականի եղանակ, մաշտոցի թխատում, չոր ու ցամաք տիրացուութիւն, մեր ներկայ ցաւոցը դարման չեն ըլլար. գտնամք այնպիսի ժրագլուխ, կարեկից, «հեզ ու խոնարհ» անձ մը որ զմեզ հովուելու կարող ըլլայ. «հովիւ քաջ զանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց»։

Տէր խմբագրապետ, սոյն հակիրճ դիտողութեանս ձեր պատուական լրագրոյն մէջ անկիւն մը շնորհելու բարեհաճեցէք, կանխաւ ընդունելով խորին շնորհակալիքս։

Մնալով ձեզ՝ բարեացապարտ և Ազգիս անձնուէր,

Գէորգ Ս. Զօլաքեան Լճեցի

1881 մարտ 13

Պուրու չէշմէ։

ԽԼԱՆԱԹ

Տէրսէսծ օլան չուհա մուհագասասըհա իչպու մարտը րումինին եղկիրմի իւչիւնճիւ բաղար իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթի վէրիլէճէկտիր. իչպու չուհայը վէրէճէ.քլէրին մէզ.քիւր բաղար իրթէսի կիւնիւ սաաթ պէշտէն օնա գատար խազինէեի խասսաեա կէլմէլէրի ։ 3

Ապտուլգատէր էֆէնտինին մալիւմ ևւ եսամի .քէսանա աէ.յնի պուլունան մէպալիղի մալիւմէնին թէսվիեէսի զըմնընտա, մէրհում օլան Սուլէյմանեէֆէնտի Տէօքմէճիլէր չարշըսընտա քեային էվի իւչ նումերօլու պիր պապ պէրպէր դէտիկի, էլեէվմ տէօքմէ ուսւ.քեանը, պունտան ազաէմ մուզաեէտէեէ գօնուլարագ, օթուզ լիրատա թալիպի եօհտէսինտէ կէգարրուր իլյէտիկինտէն, եւզաէ պէչ զամէնտա գիեաաէեէ թալիպ օլանլար վար իսէ, նիսամը րումինին ալթընճը բաղար իրթէսի կիւնինէ գատար Տէրսաատէթ մէրքէզի իճրա տայիրէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր ։

Կապլանէ Թաշտոտառը եսպագ Ահմէտ էֆէնտինին Շէհիր էմինէթի ճէլիլէսինէ պա իլամ մահքիւմպիհ աէյնի պուլունան մէպալիղի մալիւմէնին թէսվիեէսի զըմնընտա, մէտեուրու միւմսիլէյհին Ֆիրուզ աղա մահէլլէսինտէ Պէյօղլու ճատտէսինէ քեային միւթէսարրըֆ օլտուղու եւզ պիր նումերօ իլէ մուրագգամ նըսֆ քեարկիր խանէսինին թարիխի իլանտան օն պէշ կիւն սօնրա, ֆիրուխթունա թէչէպպիւս օլունաճաղը Տէրսաատէթ մէրքէզի իճրա տայիրէսինտէն իլան օլունուր։

Ֆէտխանէ նազըրը եսպագ միրիլիվա Ահմէտ էֆէնտի մէրեումունին Աթիկէ Պաշէ հանըմա մահքիւմպիհ աէյնի պուլունան մէպալիղի մալիւմէնին մուգատտէմէն իսթիֆաօը զըմնընտա, մէրեուէի մէրգումէնին Գալաթատա Մոխանէ ճատտէսինտէ միւթէսարրըֆ օլտուղլարը Լօյտ խանը յա լաէնթէնտա վագը մաղազալարըն ֆիրուխթինտէն սարֆը նազար օլունաճաղը մուգատտէմա իլան օլունմուշ իսէ տէ, մէպլաղը մահքիւմպիհին տէֆաթէն իսթիհսալի լազըմ կէլտիկինտէն, մէրեուէի մէրգումէնին էմլաքը մէզ.քիւրէտէ օն սէ.քիզ հիսսէ իթիպարը յլա միւթէսարրըֆ օլտուգլարը տօղուզ հիսսէտէն ալթը հիսսէսինին պիլմիւզայէտէ ֆիրուխթինէ, տէվամ օլունաճաղը Տէրսաատէթ մէրքէզի իճրա տայիրէսինտէն իլան օլունուր ։

Դանըշմէնտ գարիեէսինտէ սա.քին պուլղարը էնտաֆընտան Ահմէտ աղանըն պէօրէքճի Մէհէմմէտ էֆէնտիեէ օլան մահքիւմպիհ աէյնինտէն տօլայը, Դանըշմէնտտա Գօզ ալթը նամ մահէլլտէ վագը փօլի մահէլլէնին ալթը հիսսէ իթիպարը յլէ պիր հիսսէսինին մէտեունուն միւրմիշ օլտուղու սէնէտ մուճիպինճէ ֆիրուխթու մուգարրէր օլմաղլա, պունտան օն պէշ կիւն սօնրա Իսպկիւտար պիտաեէթ մահքէմէսի իճրա տայիրէսի մարիֆէթիյլէ միւզայէտէսինէ միպաշէրէթ օլունաճաղը իլան օլունուր ։

Դայսէրիյէ էհալիսինտէն վէ թիւճճարտէն Ուէլմէսեան Գրիգոր աղանըն, կիւրճիւնիւ Ծնեօզ օղլու հաճի Ցակոբ զիմմէթինտէ մահքիւմ ալաճաղը օլան իւքի պին պէշ եւզ եօկիրմի դշ. իլէ, մէսարիֆի մուհաքէմէ օլարագ եէտի եւզ եէթմիշ տօղուզ ղուրուշու հավի, մահքէմէի թիճարէթին 1296 սէնէսի մըշր. էվվէլ 15 թարիխլի իլամը, պունտան ազաէմ մէզըրի իճրայէ վազ օլունմասը իւզէրինէ, մէտեուրու մէրգում, հէր նէ գատար թահարրի խուլմիշ իսէ տէ, պուլունամամասըղընտան, մէրգում Հաճի Ցակոբ, թարիխի իլանտէն, իւչ մահ գատար, իսպաթը վիճուտ իթմէտիկի հալտէ, մէպալիղի մէզ.քիւրէնին թէտվիյէսի իչին, տայինի մէրգումուն, թահէթը մէճզինտէ օլան Գայսէրիյէ մահալլաթընտան Ճաֆէր պէյ, Րումիան մահալլէսինին Պէզիրխանէ եօնիւնտէ քեային 3 նումերօ իլէ մուրագգամ պիր պապ մէնզիլի, իճրա տայիրէսինտէն միւզայէտէ վէ ֆիրուխթ օլունաճաղը, մալիւմու օլմագ իչին, իճրա գանունու մուվագգաթընըն 29ունճու մատտէսի մուճիպինճէ, իլանը քէ.յֆիյէթ օլունուր ։

96 Շուպաթ 24

Գում գաբու խարիճի ճատտէսինտէ Շըմէնտըֆէր ըթասիօնու սօգաղը գարշըսընտա, մուալլէպիճի տու.քեանը իլթիթսալինտէ պիր գըթա 232 զիրա գայինօ արսաը ֆիրուխթ օլունաճաղընտան, թալիպ օլանլար, Պիյիւ.ք-Եէնի-խանտա, իւմթ գաթտա 22 նումերօ իլէ մուրագգամ օտատա Բարօէղ էֆէնտի Օհանեան իլէ լագըրտըրընը իթմէլէրի ։

Մա.քրի գարիեէսինտէ, Շըմէնտըֆէր ըթասիօնու արգասընտա վէ եախտա սօգաղընտա, պիր գըթա 750 զիրա արսա ֆիրուխթ օլունաճաղընտան, թալիպ օլանլար, .քէզալիք Բարօէղ էֆէնտի Օհանեան իլէ կէօրիւշմէլէրի ։

Եճզախանէմիզտէ, միւթէպէր հէ.քիմլէրտէն պիր հէ.քիմ, չարշէնպիհ կիւնլէրի սաաթ պէշ պուչուգտան եէտիեէ գատար խաստալարը գապուլ իտիպ, վէ ճիւմա իրթէսի կիւնլէրի տախի, .քէհհալ (կէօզ հէ.քիմի) տօգթօր Նաում էֆէնտի սաաթ ալթըտան սէ.քիզէ գատար խաստամ պագաճագ տըր ։

Վէ Տիգրան էֆէնտի Ճէրահեանըն տայիմա էճզախանէտէ պուլունուպ, ճէրրահլըգ յէ տայիր հէր նէվի եարա, դըրըդ, չըգըդ, վէ տիշ աղըրըլարընա պագաճաղը միւյլու, աչ տախի իճրա իտէճէկինի, իլանէթիւ էհալիեէ իլան իտէրլէր ։

Իսթանպօլտա Սուլթան Մահմուտ թիւրպէսի գարշըսընտա, Շարգը էճզախանէսինտէ նումերօ 185 ։

ԱՆՏՕՆ ՃԷՐԱՆԵԱՆ

ՆՈՐԱՑՐԻ

Գաղղիերէն–Հայերէն բառարան

43րդ. թերթն հրատարակեցաւ, յորում D գիրն սկսած է և կ'երթայ մինչև ի բառն DEBORDER. գին 43 թերթերուն 64 1/2 դահեկան արժած ։ Բաժանորդագրութիւն ընդունելոյ կրնան դիմել առ տեղապահրոս Մեծ. Գ. Ա. Սամանճեան, Մահճեան, 4, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Ղալաթիա։ Բաժանորդագրութեան գինն է կ. Պոլսոյ համար 1 1/2 օսմանեան լիրա վճարելի կանխիկ, կ. Պոլսէն դուրս երթալիք օրինակներուն վրայ պէտք աւելցուի կազմի և ճանապարհի ծախքը ։ Թերթերն ամեն շաբաթ օր կանոնաւորապէս կը հրատարակին և կը վաճառուին ի Փրէնկեան գրավաճառանոցի, որ է կեդրոնատեղի, ինչպէս նաև Գափաֆեան և Ղուկասեան գրավաճառաց քով, Արշակ էֆէնտիի թղթավաճառանոցը ի Ղալաթիա և Վայսի քով ի Մեծ փողոցն Բերայի ։

Գին իւրաքանչիւր թերթին 60 փարա արժած ։

Պիր միւթէպէր ֆամիլեա տէրս վիրմէ.ք իւզրէ եալընըզճա Հայճա պիլիր պիր վարժուհի արանըլըըղընտան, թալիպի օլանըն մաթպաամըզա միւրաճաաթ էյլէմէսի ։

ՏՕԳԹՕՐ

ՃԷԼԱԼԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

Տօգթէօրու միւմաիլէյհ, սապըգ վէճհ իւզրէ, եալընըզ Փըրէնկի վէ պէլ սօուգլուղու, վէ ումում ալէթը թէնասիւլիեէեէ (ծննդական գործարանաց վերաբերեալ), վէ խարար եօլլարընա տայիր խասթալըգլարա տուչար օլանլարըն էմրի թէտավիլէրի իչին, հէր կիւն սաաթ տէօրթտէն օնա գատար, Պաղչէ գաբուսունտա Համիտիյէ թիւրպէսի սըրասընտա վագը 32 նումերօլու Սինապեան Վիչէն էֆէնտի էճզախանէսինտէ, վէ բաղար կիւնլէրի տախի, Պէյօղլունտա Սագըզ աղաճը ճատտէսինտէ վագը 27 նումերօլու .քէնտի խանէսինտէ, .քէյֆիյէթի գապուլ էթմէ.քտէ տիր ։

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

SIROP

DE QUIMQUINA FERRUGINEUX

De Grimault et Cie

Բարիս էճզաճըլարընտան Կրիմօլ վէ Գումբանեասընըն չէլիքլի վէ գընագընալը շուրուպու ։

Տիմաղա խօշ կէլէն իչպու պէրրաք շուրուպտա, ինսանա գուվվէթ վիրէն գընագընատան մաատա, գանըն պաշլըճա անասըրընտան օլան չէլիք տախի վար տըր ։ Բարիսին էն մութէպէր հէքիմլէրի, րէն.քսիզլիկի տէֆ իթմէ.ք, վէ կէնճ գըզլարըն միճօուտլէրի սէրրիւլմէսինի գօլայլաթմագ, վէ գուվվէթտէն տիւշմիւշ ատամլարա գովվէթ վիրմէ.ք իչին, մէզ.քիւր շուրուպու իսթիմալ իթտիրիրլէր։ Գատընլարըն էքսէր տէֆա տիւշար օլտուգլարը գանսըզլըգ, վէ Լէօգօրէ թապիր օլունան գատընլարա մախսուս խասթալըգտան նէշէթ իտէն իլլէթի, վէ թէհամմիւլ օլունմազ տէրէճէտէ օլան միտէ աղըրըլարըն անինտէ տէֆ իթտիկի կիպի, գատընլարըն տահիթինի նըզամընտա տէվամ իթտիրիր վէ գօլայլաթտըրըր ։ Բէն.քսիզ, լիմֆալը, վէ սըրաճալը չօճուգլարա տախի հէքիմլէր պու շուրուպու վէրիրլէր ։ Վէլհասըլ, իչպու շուրուպ, իշտահը աչար, եէմէյի գօլայ հազմ իթտիրիր, վէ չալըշմատան վէ եա ուզուն միտտէթ տէվամ իտէն խասթալըգ սէպէպինտէն գանլարը ազալմըշ օլան պիճարէմէ քէսանա փայիտէլի տիր ։ Պունու գուլլանան քէս, չօգ սիւրմէյիպ մուհասսէնաթընը կէօրիւր ։

ԿՐԻՄՕԼ ՎԷ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸՆԸՆ ՉԷԼԻՔԼԻ ՎԷ ԳԸՆԱԳԸՆԱԼԸ ՇԱՐԱՊԸ

Իչպու մուալիճէտէ պուլունան շարապը, տօղրուտան տօղրու Մալագատան սաթըն ալընըր տըր ։ Փապրիգամըզ, էն ալը օն սէնէլիգտէն աշաղը շարապ իսթիմալ իթմէզ ։ Իչպու շարապ, ատամա գուվվէթ վէրիր, վէ եէմէյի հազմ իթտիրիր, վէ միտէյէտէ փայիտէլի տիր ։ Տիմաղա բէք խօշ կէլիպ, «Քինքինա ժօն բօաեալ» թապիր օլունան գընագընաեա մախսուս աճըլըգը վար տըր ։ Աճըլըղը ազ վէ աճըլըղը օլմաեան գընագընալը շարապլարըն իսթիմալ օլունմասընը թավսիէ իտէրիզ ։

Սաթըլըր պիւյիւ.ք էճզախանէլէրտէ ։

LA BALOISE & L'HELVETIA

ՊԱԼՈՒԱԶ ՎԷ ՀԷԼՎԷՑԻԱ

Մէզ.քիւր հարիք վէ տէնիզ սիկուրթա գումբանիալարը, քէնտի բաղպէթլու մուշտէրիլէրինէ գօլայլըգ օլմագ իչին, Իսթանպօլ Պահճէ-գաբուսունտա 42 Նօ. չուպլէրինտէ միւէթիմիզտէն Մ. Միքէ Խ. Աճէմեանը իքինճի Աճէնթ նասպ իթմիշ օլտուգլարընը իլան իտէրլէր ։

GUARANA

De Grimault et Cei

Բարիստէ մուգիմ էճզաճը Կրիմօլ վէ Գումբանեասընըն թէրթիպ իթմիշ օլտուղու Կուարանա նամ իչպու Թօզունտան պիր բաքէթ, պիր ազ չէքէրլի սու իչինտէ էրիտիլիպ իչիլտիքտէ, Մէյէքն տէնիլէն պաշ աղըըսընը, վէ սինիր աղըրըսընը, վէ սայիր էն չէտիտ պաշ աղըըլարընը տէֆ իտէր ։ Սանճըեա, իսհալա, վէ ամէյէ տախի բէք փայիտէլի տիր ։ Աֆիօն վէ պիւմութ կիպի գապըզլըգ վիրիճի մուալիճէլէր եէրինէ, պու մուալիճէնին գուլլանըլմասը տահա էյի տիր, վէ հէմ տէ գանը պիր եէրէ ճէմ իթտիրմէզ ։ Հէր գութուտա 12 բաքէթ պուլունուբ, իւզէրինտէ տախի Կըրիմօլ վէ Գումբանեասընըն իմզասը վար տըր ։

Սաթըլըր Պիւյիւ.ք էճզախանէլէրտէ ։

CAPSULES AU MATICO

Բարիստէ վագը Վիվիէն սօգաղընտա 8 նումերօլու մաղազատա մուգիմ էճզաճը Կրիմօլ վէ Գումբանեասընըն, Մաթիգօ աղաճը եաբրաղընտան թէրթիպ իթմիշ օլտուղու հապլար ։

Պու հապլար, պէլ սօգուգլուղունա բէք փայիտէլի օլուպ, վէ իչինտէ սուլու Գօբահիւ պուլունան հապլարտան ալէսսէվիյէ ղուհուրա կէլտիկի կիպի, միտէեէ ասլա եօրկունլուգ վիրմէզ ։

MALADIES DE POITRINE

SIROP D'HYPOPHOSPHITES DE CHAUX DE GRIMAULT ET Cie

ԿԷՕՔԻՒՍ ԽԱՍԹԱԼԸԳԼԱՐԸ

Ինսանըն իչէրքի տէրիսինին իւֆիւնէթինէ, վէ վէրէմէ, վէ նէզլէյէ, վէ չէտիտ էօքսիւրիւ.ք կիպի կէօ.քս, վէ նէֆէս պօրուսու, վէ ազ ճիկէր խասթալըգլարընա տուչար օլանլար, Կրիմօլ վէ Գումբանեասընըն, ՍԻՐՕ Տ'ԻԲՕՖՕՍՖԻՏ ՏԸ ՇՕ նամ շուրուպունու իսթիմալ իւլէմէլի տիրլէր ։ Տիւնեանըն հէր թարաֆընտա պուլունան թապիպլէր, խայլի սէնէլէրտէն պէրու, մէզ.քիւր շուրուպու թավսիէ իթմէ.քտէ տիրլէր. Նասըլ քի բէք չօգ մուհասսէնաթը տա կէօրիւլմէկտէ տիր ։

Պու շուրուպ, միւթէմատիէն իսթիմալ իտէն խասթալարըն էօքսիւրիւկլէրի ազալըր, վէ կիճէլէրի թէրլէմէքտէն գուրթուլուր, վէ իշտահը աչըլըր, վէ ազ վագըթ զարֆընտա իւսթէ կէլէրէք քէսպի սըհհաթ իտէր ։

Պու սէօյլէտիկլէրիմիզ, միւթալաաթը աթիեէ իլէ թաստիգ գըլընմըշ տըր։

« Կրիմօլ վէ Գումբանեասընըն Սիրօ տ'իբօֆօսֆիթ տը Շօ նամ շուրուպու, ազ ճիկէր վէրէմինին հէր պիր տէրէճէսի իչին թավսիէ գըլընսա ճայիզ տիր. չօգ տէֆա խասթալար քեամիլէն քէսպի շիֆա իթմէքտէ, վէ եախօտ հիչ տէյիլ իսէ, խասթալըգլարը միգտարի քիֆաեէտէ թէնէզզիւլ իյլէմէ.քտէ տիր ։

(Բարիսին Թրիպլին Մէտիգալ նամ ղազէթասընտան խուլասա ։)

« Պիրինճի տէրէճէտէ օլան վէրէմ իլլէթինէ թութուլմուշ պուլունան սէքիզ նէֆէր խասթալար, եալընըզ պիր իքի այ գատար Կրիմօլ վէ Գումբանեասընըն Սիրօ տ'իբօֆօսֆիթ տը Շօ նամ շուրուպունտան իսթիմալ իտէրէ.ք, պու կիւնքի կիւն օ մէրթէպէ քէսպի իֆագաթ իթմիշլէր տիր քի, ազ ճիկէրլէրինտէ գապարճըգ պուլունտուղունու թաստիգ իթմէ.ք, սաամիւմքին օլամազ, վէ իքի սէնէտէն պէրու տուր քի, իւզէրլէրինտէ խասթալըգ եաերի պիլէ գալմամըշ էյլէմիշլէր տիր։ »

(Վիէննանըն (Ավուսթրիա) նամ հէքիմլիք ղազէթասընտան խուլասա ։)

« Էֆէնտի, թէրթիպ իթմիշ օլտուղունուզ շուրուպտան տօլայը, սիզլէրի թէպրիք իտէրիմ ։ Ազ վէ գարա ճիկէրլէրինտէ խասթալըգլարը պուլունան կէրէ.ք պիւյիւ.ք ատամլարա վէ կէրէ.ք չօճուգլարա, հէր կիւն շուրուպունուզտան վիրմէ.քտէյիմ ։ Մէզ.քիւր շուրուպ, պու կիւնէ գատար թէրթիպ օլունմուշ օլան օ եօլտա շուրուպլարըն քեաֆֆէսինի տէ կէչմէ.քտէ տիր։

(Մէլպուրնտա (Ավ. Թրալիա) տօ.քթօր) Ժ. Հ. ԼԱՆԿ

Իբօֆօսֆիթ տը Շօ շուրուպումուզ, կիւլ րէնկինտէ օլուպ, վէ եումուրթա չէ.քլինտէ եասսը շիշէլէրդէ սաթըլմագտա տըր. վէ իւզէրինտէ ֆապրիգանըն մարգասը իլէ, Կրիմօլ վէ Գումբանեասընըն իմզասը, վէ Ֆրանսա հիւ.քիւմէթինին տախի մէօհրիւ վար տըր ։ Սաթըլըր պիւյիւ.ք էճզախանէլէրտէ ։

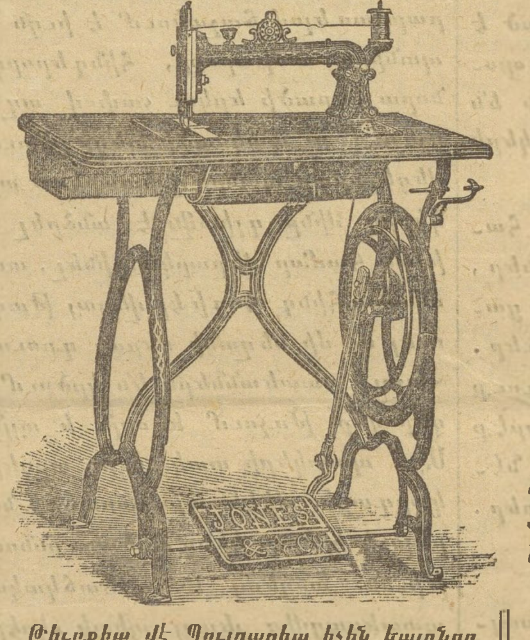

Թիւրքիա վէ Պուլղարիա իչին եալընըզ տէբօզիթօ աճէնթեասը,

EM. J. MERTZANOFF

ԷՄ. Ժ. ՄԷՐՃԱՆՕՖ

Ն. 13 Գալաթա Վօյվօտա ճատտէսի Ն. 13

Իսթանպօլ

JONES ET C.

ՃՕՆ ՎԷ ԳՕՄԲԱՆԻ ԼԻՄԻԹԸՏ

ԿԱՑՏ ՊՐԻՃ - ՄԱՆՉԷՍԹԷՐ

Տիքիշ մա.քինասը ճէսիմ ֆապրիգասը

Էլ իլէ իշլէր մաքինա,
Ֆամիլեալար իչին մաքինա,
Մօտիսթրալար վէ Թէրզիլէր իչին մաքինա,
Գունտուրաճըլար իչին մաքինա,
Լասթիք տիքմէ.ք իչին մաքինա,

Թարիֆա վէ եօրնէ.ք տէֆթէրլէրի մէճճանէն վէրիլիր,

Չօգ ալանլար իչին ֆիեաթճա պիւյիւ.ք էքրամլար օլունուր ։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱԼԱՐԸ

Լօնտրա 31 մարտ		
Ինկիլիզ	գօնսօլիտի	100-
Էսհամը	Օսմանիյէ աչըլտը	14-
"	" գաբանըշ	14-
1865	իսթիգրազը	15-
1869	"	14-5/8
1871	"	75-
1872	(Պօնտիւ Թրէզօր)	24-1/2
1873	"	14-1/2
Օսմանլը	Պանգասը	14-7/8
Րուսիա	իսթիգրազը 1873	92-1/4
Մըսըր	իսթիգրազը պիրլէշմիշ	74-
"	իմթիեազլը (չըմէնտըր.)	97-
Տէվլէթը Ալիենին	1877 իսթիգրազը	88-3/4
Տաիրա սանիեէ		75-3/4
Մըսըրըն Րօչիլտ իսթիգրազը		96-1/4
1877 Մաճարիսթան էսհամը		98-1/8
Դամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ		
Բարիս, 31 մարտ		
Ֆրանսըզ ֆօնտօսու 3%		84-15 1/2
" " 5%		120-85
Էսհամը Օսմանիյէ աչըլտը		14-10
" " գաբանըշ		14-42 1/2
1865 իսթիգրազը		75-
1869 "		76-
1873 "		75-
Րումէլի շըմէնտըր. թահվիլա.		52-
Օսմանլը Պանգասը		632-50
Գրէտի Լիօնէ		920-
Րուս ֆօնտօսու 5% (1877		95-7/8
Րումանիեան Շարգ իսթիգրազը		61-1/2
Իթալիա ֆօնտօսու		91-45
Մըսըր իսթիգ. պիրլէշմիշ		373-75
Իսպանեա խարիճի իսթիգրազը		21-3/8
Դամպիօ Լօնտրա իւզէրինէ		25-38
Բարիս, (Պուլվար) 30 մարտ		
Ֆրանսըզ ֆօնտօսու 5%		121-87 1/2
Էսհամը Օսմանիյէ		14-35
Վիէննա, 32 մարտ		
Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ		117-20
Րումէլի աէմիր եօլ թահվիլաթը		25-50

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. Օսմ. մարտ 19 ազմ.գբ.	15-20
" " մարտ 20 սաֆ. ալ.	15-20
" " Էն եւ.քսէ.ք	15-32
" " Էն աշաղը	15-20
" " Սաաթ 5 տէ	15-25
1863 իսթիգ. (Մութօն) 6% ֆ.	72-
1865 " " 6% ֆ.	73-
1869 " (Բինար) 6% ֆ.	71-
1872 " (Պօնտիւ Թրէզօր	23-
1873 " (Բինար) 6% ֆ.	68-
Րումէլի շըմէնտըֆէր	52-
Բաբոր ղուրուշ	00-
Հէվալէսիզ "	10-
Ազչէ ֆայիզի %	08-

ԱԳՍԻՕՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹ

Գրէտի ժէնէրալ 6%	4-25
Սօսիէթէ ժէն 6%	4-50
Իսթանպօլ Պանգասը	10-10
Սօսիէթէ Օթօման	3-25
Թրամվայ 5%	355-
Լավրիօմ (մատէն)	106-
Ագսիօնլարտա իշ եօգ	

ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՊԻԱՉԱՍԸ

Օսմանլը լիրասը 100 զըրշտան	Ղը Փր
Ինկիլիզ լիրասը	109-34
Ֆրանսըզ ալթունու	87-18
Բօլ	90-05
Գըրմըզ ալթունու	51-25
Պէեազ մէճիտիյէ	107-28
Մէթալիք	206-1/3
Պէշլի.ք	212-1/4
Ալթըլըգ	127-1/3
Պագըր	650
Գարպօն գայիմէսի գարիգ	880

ԳԱՑՄԷՆԻՆ ՊԻԱՉԱՍԸ

Էն եւ.քսէ.ք	965-
Էն աշաղը	965-
Սաաթ 5 տէ	965-